N°. 89. 1852.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI

De prijs dezer Courant met het Bijblad is … in het jaar; die van de Courant alleen f 20 … die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

WOENSDAG 14 APRIL.

Bij deze Courant behoort een bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

(Staatsblad n°. 48.) *WET van den 7den Maart 1852, tot regeling der gemeenschap door electro-magnetische Telegrafen.*

Wij WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het raadzaam is, de voornaamste plaatsen in het Rijk door electro-magnetische telegrafen met elkander en met het buitenland in gemeenschap te brengen, en dat dit onderwerp bij de wet dient te worden geregeld,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Van Staatswege worden electro-magnetische telegrafen aangelegd en onderhouden, tusschen *'s Gravenhage* en de voornaamste steden, vestingen en havens van het Rijk.

De rigtingen worden zóó genomen, dat de telegrafen zich aan die van Belgie, Pruissen en Hannover kunnen sluiten.

Art. 2. Bijzondere personen of maatschappijen die electro-magnetische telegrafen, hetzij afgezonderd, hetzij in verbinding met de lijnen van den Staat, wenschen aan te leggen, behoeven daartoe Onze magtiging.

Behalve de voorwaarden, in ieder bijzonder geval aan de magtiging te verbinden, wordt als regel gesteld:

dat het tarief der prijzen voor het overbrengen der berigten aan Onze goedkeuring worde onderworpen;

dat bij het overbrengen der berigten de orde worde gevolgd in art. 7 dezer wet vorgeschreven;

dat in tijd van oorlog de telegrafen, zoodra de Regering het noodig acht, onder haar onmiddellijk beheer worden gesteld;

dat het gebruik der telegrafen ten behoeve van bijzondere personen ten deele of geheel, zoodra de Regering het beveelt, worde gestaakt.

Dit verbod treft niet het gebruik van telegrafen, langs spoorwegen door de ondernemers van die wegen aangelegd, voor zoover de dienst dier wegen het gebruik vordert.

Art. 3. Wanneer, tot het ontwerpen van eene telegrafische verbinding, gravingen, opmetingen of het stellen van teekenen op iemands grond noodig worden geacht, moeten de bruikers dier goederen dit gedoogen, mits hun daarvan twee maal vier en twintig uren te voren door het hoofd van het gemeentebestuur schriftelijk zij kennis gegeven.

Art. 4. De eigenaars van gronden, waarover of waardoor een electro-magnetische telegraaf wordt gebragt, zonder dat daartoe onteigening wordt vereischt, zijn gehouden het plaatsen der noodige palen, het leggen der draden, zoo boven als onder den grond, alsmede hetgeen tot de instandhouding van den telegraaf vereischt wordt, te dulden.

Voor de ambtenaren van den telegraaf is zijn zamenstel en wat daartoe behoort, schoon in of op bijzonderen eigendom geplaatst, ten allen tijde toegankelijk.

Art. 5. De schade, welke uit de toepassing der bepalingen van de voorgaande artikelen mogt voortvloeijen, wordt door den kantonregter begroot en door den Staat vergoed. Deze verhaalt die kosten op hen, ten wier name het werk wordt ontworpen, of uitgevoerd.

Art. 6. Het is aan een ieder geoorloofd, berigten door middel der electro-magnetische telegrafen te doen overbrengen. De overbrenging geschiedt door tusschenkomst van de beambten, aan de inrigting verbonden.

Art. 7. Bij de bezorging van berigten worden het eerst overgebragt: de berigten van de Regering; daarna

de bijzondere berigten;

eindelijk, zoo de telegraaf tevens voor de dienst van een spoorweg gebruikt wordt, berigten die tot deze dienst betrekking hebben.

In spoedvereischende gevallen gaan de laatstgenoemde berigten vóór de bijzondere.

Wanneer er gevaar is, worden de spoorwegberigten zelfs vóór de berigten der Regering overgeseind.

Art. 8. De eerstaanwezende ambtenaar, die zich aan het station van afzending of aan dat van aankomst bevindt, weigert het overbrengen van bijzondere berigten, wanneer hij oordeelt, dat de inhoud daarvan strijdig is met de publieke orde of de veiligheid van den Staat.

Van deze weigering geeft hij onmiddellijk kennis aan den hoogsten in rang aanwezigen burgerlijken overheidspersoon, welke tusschen den ambtenaar en de belanghebbenden beslist. Van die beslissing is beroep op den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Art. 9. Voor het niet ontvangen der bijzondere, aan den telegraaf ter verzending aangeboden berigten is geene schadeloosstelling verschuldigd.

Art. 10. De straffen, bedreigd in de artt. 187 en 378 van het Strafwetboek, zijn toepasselijk op de personen die, in hunne betrekking bij den telegraaf, zich schuldig gemaakt hebben aan de terughouding van telegrafische berigten en aan het openbaar maken van de inhoud van zulke berigten vervat.

Art. 463 van het Strafwetboek is toepasselijk op overtredingen, krachtens de tegenwoordige wet strafbaar.

Art. 11. De bij het afzenden der berigten te betalen gelden mogen de volgende sommen niet overtreffen, maar zullen overigens door Ons nader geregeld en zoo laag mogelijk gesteld worden.

GRONDSLAGEN VAN HET TARIEF.

over eenen afstand.	VOOR ELK BERIGT. van een tot twintig woorden.	van 21 tot vijftig woorden.	van 51 tot honderd woorden.
tot 74 Nederl. mijlen.	f 1.20	f 2.40	f 3.60
van 74 tot 185 Nederl. mijlen . .	2.40	4.80	7.20
van meer dan 185 mijlen	3.60	7.20	10.80

Art. 12. Art. 257 van het Strafwetboek is toepasselijk op moedwillige beschadiging en verstoring van telegrafische toestellen.

Art. 13. De verdere bepalingen omtrent den aanleg en het gebruik, gelijk de reglementen voor de dienst der telegrafen, worden door den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Onze goedkeuring onderworpen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Amsterdam, den 7den Maart 1852.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
THORBECKE.

Uitgegeven den *zeventienden* Maart 1852.
De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPARD.

(Staatsblad n°. 50.) *WET van den 7den Maart 1852, tot verhooging van de XIde Afdeeling van het Vde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1852.* (Electro-magnetische telegrafen.)

Wij WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, de sommen, over het dienstjaar 1852 vereischt tot uitvoering der gemeenschap door electro-magnetische telegrafen aan te wijzen,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Aan de XIde afdeeling van het Vde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1852, vastgesteld bij de wet van den 26sten December 1851 (*Staatsblad* n°. 194), wordt toegevoegd een nieuw artikel van den volgenden inhoud:

» *Artikel 168*. *Aanleg en onderhoud van electro-magnetische telegrafen, kosten voor schadevergoeding, gebouwen, werkplaatsen, toestellen, personeel, administratie en alle verdere uitgaven daaronder begrepen",* ter somma van *een honderd zestig duizend gulden,*

waardoor die afdeeling nader wordt vastgesteld op *drie honderd vijf en zeventig duizend drie honderd vijf en vijftig gulden* (f 375,355.00), en het totaal van het Vde hoofdstuk op *vijf millioen vijf en dertig duizend negen honderd zeven gulden twee en zestig cents* (f 5,035,907.62).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Amsterdam, den 7den Maart 1852.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
THORBECKE.

Uitgeven den *zeventienden* Maart 1852.
De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPARD.

Bij besluit van den 12den April 1852, n°. 84, heeft Zijne Majesteit goedgevonden:

1°. eervol te ontslaan de burgemeesters der gemeenten:

Dordrecht, jhr. *J. C. Jantzon van Erffrenten van Capelle*, onder dankbetuiging voor zijne bewezen diensten;

Hekendorp, *G. van Dam;*
Mijnsheerenland, *L. Kluit;*
Ouddorp, *A. W. van Kerkwijk;*
Papekop, *A. M. Montijn;*
Woubrugge, *J. H. Verboom* baron *van Reede van Oudtshoorn;*
Woerden, *J. de Brauw;*
Zoetermeer, *J. Bos*, en
's Gravesloot, Kamerik Mijzijde, Kamerik Houtdijken en Zegveld, *C. J. Bredius;*

2°. in te trekken de benoeming van *P. van Schravendijk* tot burgemeester van Koudekerk;

3°. te benoemen tot burgemeesters van de gemeenten:
Abtsregt en Ackersdijck c. a., *J. J. Molenbroek;*
Ameide en Tienhoven, mr. *J. D. van der Poel;*
Bergschenhoek en Hillegersberg, *A. F. L. Bichon van IJsselmonde;*
Bleiswijk en Moerkapelle, mr. *F. J. Tollens;*
Boskoop en Zuidwijk, *W. Huygens Tholen;*
Charlois en Katendrecht, *M. Speelman;*
Delfshaven, *P. van der Hilst;*
Dirksland en Onwaard c. a., *P. Zaaijer;*
Dordrecht, mr. *J. S. Lotsij;*
Giessendam c. a., mr. *M. Ruijs van Sittert;*
Goedereede, Ouddorp c. a. en Stellendam, *C. Goekoop Dz.;*
Gouderak, *R. Blok;*
's Gravendeel, *J. H. Heereman;*
Groeneveld en Hof van Delft, *C. Hoekwater;*
Groot-Ammers, Nieuwpoort en Langerak, *J. A. van der Stok;*
Hagestein, *J. J. Cambier;*
Haastrecht en Vliet, *M. Bisdom;*
Heer-Oudelands-Ambacht, Kijfhoek en Groote en Kleine Lindt, *J. van 't Hoff;*
Hekendorp, Oukoop, Papekop en Lange Ruige Weide, *P. M. Montijn;*
Hodenpijl, St. Maartensregt en Schipluiden, *L. Kruijf Lz.*
Koudekerk, mr. *J. H. Verboom* baron *van Reede van Oudtshoorn;*
Krimpen op den IJssel en Stormpolder, *W. van Waning;*
Lexmond, *J. G. Rozenburg* jr.;
Maasdam, St. Anthonijpolder en Cillaarshoek, *K. Kluit;*
Maasland, *A. Noordam;*
Meerdervoort en Zwijndrecht, *A. Stoop* Jz.;
Monster, c. a. *L. J. Herkenrath;*
Moordrecht, *C. van Vollenhoven* Jr.;
Mijnsheerenland, *D. van Driel;*
Rijnsaterwoude en Woubrugge, *P. van Schravendijk;*
Wassenaar c. a., *J. E. Meijboom;*
Woerden, *C. J. Bredius;*
Oost- en West-IJsselmonde, *J. Speelman;*
Zoetermeer, mr. *E. W. Hubrecht;*
Zoeterwoude, mr. *H. C. Huijser.*

Bij besluit van 12 April 1852, n°. 96, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, ter vervanging van wijlen den heer M. Martens, tot schoolopziener in het derde schooldistrict van Friesland te benoemen den heer *M. Pruim*, kostschoolhouder te Dokkum.

Bij besluit van 8 April jl., n°. 57, heeft Zijne Majesteit goedgevonden: aan *G. Mol* eervol ontslag te verleenen als burgemeester van Heumen en Molden, en ... als zoodanig te benoemen *I. J. Vermeulen.*

Bij Koninklijk besluit van den 9den April 1852, n°. 51, is aan den commies van de 2de klasse bij het vak der posterijen, den heer *J. Wakkers*, een eervol ontslag uit die betrekking verleend, behoudens aanspraak op pensioen; zijnde voorts bij hetzelfde besluit benoemd:

tot commies van de 1ste klasse der posterijen, de heer *J. J. Bouhuijs*, thans commies van de 2de klasse;

tot commiesen van de 2de klasse der posterijen de heeren *A. Bos*, *R. van Ruijven* en *W. H. Sadee*, thans commiesen van de 3de klasse;

tot commiesen van de 3de klasse der posterijen de heeren: *G. Pols*, *D. G. Bungenberg* en *W. F. K. Gouwe*, thans surnumerairen bij het vak der posterijen;

tot surnumerairen bij het vak der posterijen, de heeren: *W. P. Nagel*, te Alkmaar, jhr *W. E. Sandberg* en *H. N. Boddaert*, beiden wonende te Haarlem.

Bij Koninklijk besluit van den 9den April 1852, n°. 52, zijn benoemd tot ontvangers der directe belastingen en accijnsen:

te Reek c. a. (Noordbrabant) de heer *J. C. Rietman*, thans te Erp;

te Erp, c. a. de heer *J. A Kessels*, thans te Nederweert;

te Nederweert (Limburg), de heer *R. G. Cazaux*, thans surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Maastricht.

Bij Koninklijk besluit van den 10den April 1852, n°. 58, zijn benoemd: tot ontvanger der registratie en domeinen (te Zierikzee), de heer *J. K. Boeije*, thans ontvanger der registratie en domeinen te Middelharnis, tot bewaarder der hypotheken en van het kadaster te Zierikzee, de eer *A. van Eck*, thans ontvanger der registratie en domeinen te Eindhoven.

Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 10den dezer, n°. 52, goedgevonden den kapitein *A. van Hooijdonk*, plaatselijk adjudant van de 1ste klasse te Rotterdam, op zijne aanvrage, ter zake van langdurige dienst, krachtens art. 42 § 1 lit. *a* van de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) op pensioen te stellen, en het bedrag van dat pensioen, op grond van de artt. 13 en 14 *a* van de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) te bepalen op negen honderd gulden (f 900).

Zijne Majesteit heeft bij besluiten van den 10den dezer, n°. 53 en 60, goedgevonden te benoemen:

bij den plaatselijken staf, tot plaatselijk adjudant van de 1ste klasse te Naarden, den kapitein *T. de l'Angle*, thans plaatselijk adjudant van de 2de klasse aldaar;

tot 2den luitenant en plaatselijk adjudant van de 2de klasse te Rotterdam, den adjudant onder-officier *J. C. Groenewoud Sweijs*, van het 3de regement dragonders;

bij de militaire geneeskundige dienst in Oost-Indie, tot officier van gezondheid van de 3de klasse, den heer *Joachim Willem Erdman Arndt.*

Door den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn tot correspondenten benoemd, om de Hoofdcommissie tot de geologische kaart en beschrijving van Nederland in hare werkzaamheden te ondersteunen:

dr. *Acker Stratingh* te *Groningen;*
dr. *E. M. Beima*, conservator bij 's Rijks museum van natuurlijke historie te *Leyden;*
dr. *S. Bleekrode*, hoogleeraar aan de Koninklijke Akademie ter opleiding van burgerlijke Ingenieurs te *Delft;*
P. J. J. Bogaert, ingenieur der mijnen, te *Maastricht;*
Bosquet, te *Maastricht;*
dr. *Ali Cohen*, te *Groningen;*
van der Elst, directeur der domaniale steenkolenmijnen, te *Kerkrade;*
dr. *P. Harting*, hoogleeraar te *Utrecht;*
van Heijnsbergen, oud-hoogleeraar te *Haarlem;*
Herklots, conservator aan 's Rijks museum te *Leyden;*
dr. *P. J. van Kerckhoff*, hoogleeraar te *Groningen;*
dr. *J. R. E. van Laer*, leeraar aan 's Rijks veeartsenijschool te *Utrecht;*
Laurent, te *Maastricht;*
dr. *Lubach*, te *Haarlem;*
jhr. *G. E. A. van Panhuijs*, luitenant-kolonel van den algemeenen staf te *Maastricht;*
jhr. *A. W. G. van Riemsdijk*, arrondissements-betaalmeester te *Maastricht;*
dr. *Schlegel*, conservator aan 's Rijks museum te *Leyden;*
dr. *G. Simons*, directeur der Koninklijke Akademie ter opleiding van burgerlijke Ingenieurs, te Delft;
mr. *B. W. A. E.* baron *Sloet tot Oldhuis*, president der arrondissements-regtbank te *Zwolle;*
dr. *R. Westerhoff*, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, den 12den April 1852.

VERBETERING.

In de *Staats-courant* van 6 April jl., n°. 83, wordt de benoeming van mr. *J. van Delden* Sz. tot burgemeester van *Stad Hardenberg* gemeld; lees: *Stad en Ambt Hardenberg.*

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

HOOFDZAKELIJKE INHOUD *van het Verslag der Commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van den 24sten Mei 1851, n°. 62, tot afneming van het examen van hen, die op een der hoogescholen of athenaea wenschen toegelaten te worden, uitgebragt aan Z. Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, den 2.. October 1851.*

De Commissie benoemd bij Koninklijk besluit van den 24sten Mei 1851, n°. 62, tot afneming van het examen van hen, die op eene der hoogescholen of athenaea wenschen toegelaten te worden, lettende op art. 6 van het Koninklijk besluit van 1 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. ..), voegt bij het tabellarisch rapport, ingerigt overeenkomstig het model door Uwe Excellentie opgegeven, de volgende berigten wegens hare werkzaamheden en aanmerkingen omtrent de bevindingen door haar gedurende het afgeloopen examen opgedaan.

In eene voorloopige vergadering op den 22sten Junij te Delft gehouden, waartoe met den heer van Wieringhen Borski, alleen de heeren Pluijgers en de Vlaam, als in de nabijheid van die plaats wonende, door den Voorzitter waren opgeroepen, werd door dezen berigt dat zich ongeveer drie honderd en vijftig examinandi hadden aangemeld; bij wege dus, vóór dat de brieven van oproeping aan dezen werden afgezonden, te overleggen, hoe het examen zou worden ingerigt, en hoe vele personen tegen iederen dag zouden worden opgeroepen. Men oordeelde ... parig dat het verkieslijk was de examinandi telken dage in vijf afdeelingen te splitsen, welke ieder in den regel uit drie personen zouden bestaan.

In eene tweede voorloopige vergadering op den 31sten Julij mede te Delft gehouden, in welke alle leden der commissie bijeen waren, ... de heer Pluijgers benoemd tot secretaris, en die betrekking door hem aanvaard.

Het overleg omtrent de verdeeling der onderscheidene vakken tusschen de examinatoren was zeer gemakkelijk gemaakt ten gevolge van den maatregel, door Uwe Excellentie genomen, om aan ieder van de leden der commissie bij zijne benoeming bepaaldelijk een vak toe te wijzen, waarin het onderzoek hem werd opgedragen. Ook is het een ... voordeel van deze wijze van benoemen, dat de examinatoren zich ... hunne werkzaamheden kunnen voorbereiden.

Volgens aanwijzing dus van Uwe Excellentie werd het examen in het Grieksch opgedragen aan den heer Pluijgers, dat in het Latijn aan den heer Rlink Sterk; dat in de geschiedenis met hare hulp-wetenschappen aan de heeren Hermans en van Wieringhen Borski. Deze beide ... waren reeds te voren overeengekomen, dat de eerstgenoemde zich ... lasten zoude met het onderzoek in de oude-, geschied-, aardrijks- ... letterkunde, in de oudheidkunde en in de Grieksche en Romeinsche fabelleer, de laatstgenoemde met dat in de nieuwe en vaderlandsche geschied- en aardrijkskunde; nog nam dezelfde het examen in de Nederduitsche taal en stijl bereidwillig op zich. Het examen in de wiskunde eindelijk werd opgedragen aan de heeren de Vlaam en Louwenrier, welke besloten om den anderen dag het examen in de reken- en ... kunst en in de meetkunst af te nemen.

Aan ieder der examinatoren werd tot het onderzoek in de vakken hem opgedragen één uur tijd gegeven voor ieder der vijf afdeelingen, waarin de examinandi verdeeld zouden worden. De heeren de Vlaam en Louwenrier zouden dit uur onder elkander verdeelen.

Verder besloot men de graden van bekwaamheid der geëxamineerden aan te duiden met de woorden door de commissie van 1850 gebruikt.

De examens zelve zijn begonnen op den 1sten Augustus en gedurende die maand in drie en twintig zittingen voortgezet en voleindigd. Zij duurden telken dage van $8^1/_2$ uur tot $2^1/_2$ uur, met één uur verpoozing van $11^1/_2$ uur tot $12^1/_2$ uur.

Ook thans weder hebben de examinatoren zich van het examen van hunner eigen leerlingen en bijzondere bekenden onthouden.

De localen in de gebouwen van de Koninklijke Academie tot dat einde aangewezen waren zeer geschikt voor het ontvangen en plaatsen der examinandi. Hunne ruimte liet toe dat aan ieder die dit verlangde tot het vertrek waar het examen gehouden werd, toegang verleend werd. Door verpligtende zorg van het gemeentebestuur van Delft en van den heer directeur der Koninklijke Academie was alles zoo ingerigt, dat in geen opzigt iets te wenschen was overgelaten.

Drie honderd zeven en vijftig personen van verschillenden leeftijd hadden zich tot het examen aangemeld; drie honderd negen en ... zijn werkelijk voor de Commissie verschenen en door haar geëxamineerd. De Commissie laat hier eene tabel volgen, welke een overzigt geeft van den afloop van het geheele examen. Hierbij valt op te merken, dat de geëxamineerde gebragt is in die classificatie van onderwijs, waartoe hij, blijkens overgelegde stukken, laatstelijk behoord had. In ... gevallen zijn de inlichtingen omtrent het genoten onderwijs verkregen of aangevuld door mondelinge mededeelingen van de geëxamineerden, voor welker naauwkeurigheid de Commissie natuurlijk niet kan instaan.

GEËXAMINEERDEN ONDERWEZEN IN NEDERLAND.

VAKKEN waarin GEËXAMINEERD IS — GRADEN IN IEDER VAK BEHAALD.

Leerlingen van GYMNASIEN, LATIJNSCHE SCHOLEN en andere OPENBARE INRIGTINGEN VAN ONDERWIJS.

Die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen, en hunne geheele opleiding op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 66.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	3	4	1	1	4	3	2
Male	14	9	7	30	12	10	1
Tenuiter	23	26	37	20	15	23	23
Satis	23	25	19	13	22	25	40
Bene	3	2	2	2	11	5	0
Egregie	0	0	0	0	2	0	0

Die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen, doch hunne geheele opleiding *niet* op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 41.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	1	3	0
Male	9	7	5	17	4	2	1
Tenuiter	12	18	18	18	11	17	19
Satis	18	12	17	6	17	16	19
Bene	1	3	1	0	7	3	2
Egregie	1	1	0	0	1	0	0

Die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen, doch hunne geheele opleiding op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 59.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	7	10	10	3	17	8	1
Male	28	20	19	44	20	17	4
Tenuiter	14	17	23	11	13	23	31
Satis	6	7	7	1	7	11	21
Bene	1	2	0	0	2	0	2
Egregie	3	3		0	0	0	0

Die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen, en hunne geheele opleiding *niet* op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 29.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	4	4	2	1	7	7	0
Male	9	10	13	21	12	6	4
Tenuiter	11	9	11	4	6	10	16
Satis	5	6	3	3	3	6	9
Bene	0	0	0	0	1	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

Leerlingen van INSTITUTEN en andere BIJZONDERE INRIGTINGEN VAN ONDERWIJS.

Die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen, en hunne geheele opleiding op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 19.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	0	0	0
Male	6	1	5	8	3	2	1
Tenuiter	6	9	8	6	2	8	9
Satis	3	4	5	5	9	7	9
Bene	4	5	1	0	3	2	0
Egregie	0	0	0	0	2	0	0

Die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen, doch hunne geheele opleiding *niet* op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 4.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	0	0	0
Male	1	0	1	4	0	0	1
Tenuiter	2	2	3	0	0	4	1
Satis	1	2	0	0	4		2
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0		0	0

Die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen, doch hunne geheele opleiding op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 6.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	1	2	0	0
Male	1	2	5	4	3	2	0
Tenuiter	5	3	1	1	0	3	6
Satis	0	1	0	0	1	1	0
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

Die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen, en hunne geheele opleiding *niet* op dezelfde inrigting van onderwijs hebben genoten. 7.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	1	1	0	0	1	2	0
Male	3	2	4	5	3	4	1
Tenuiter	3	4	2	2	2	0	5
Satis	0	0	1	0	1	1	1
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

Door PRIVAAT-LESSEN gevormd,

welke hunne geheele opleiding van dezelfde onderwijzers hebben genoten. 60.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	13	14	16	11	21	9	1
Male	20	17	21	34	14	17	4
Tenuiter	16	17	17	9	11	19	35
Satis	9	9	6	5	11	15	19
Bene	2	3	0	1	3	0	1
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

welke hunne geheele opleiding *niet* van dezelfde onderwijzers hebben genoten. 47.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	7	7	7	2	15	14	2
Male	20	20	22	35	13	9	10
Tenuiter	14	13	15	8	13	17	20
Satis	6	6	3	2	4	6	14
Bene	0	1	0	0	2	1	1
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

GEËXAMINEERDEN BUITEN NEDERLAND ONDERWEZEN. 1.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	0	0	0
Male	0	0	0	0	1	1	0
Tenuiter	1	1	1	0	0	0	1
Satis	0	0	0	1	0	0	0
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

TOTAAL 339.

VAKKEN waarin GEËXAMINEERD IS — GRADEN IN IEDER VAK BEHAALD.

Totaal der geëxamineerden, leerlingen van GYMNASIEN enz., in Nederland, die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen. 107.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	3	4	1	1	5	6	2
Male	23	16	12	47	16	12	2
Tenuiter	[illegible]	44	55	38	26	40	42
Satis	[illegible]	37	36	19	39	41	59
Bene	4	5	3	2	18	8	2
Egregie	1	1	0	0	3	0	0

Totaal der geëxamineerden, leerlingen van GYMNASIEN enz., in Nederland, die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen. 88.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	11	14	12	4	24	15	1
Male	37	30	32	65	32	23	8
Tenuiter	25	26	34	15	19	33	47
Satis	11	13	10	4	10	17	30
Bene	1	2	0	0	3	0	2
Egregie	3	3	0	0	0	0	0

Totaal der geëxamineerden, leerlingen van INSTITUTEN enz., in Nederland, die den cursus hebben afgeloopen of op de hoogste klasse zijn onderwezen. 23.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	0	0	0
Male	7	1	6	12	3	2	2
Tenuiter	8	11	11	6	2	12	10
Satis	4	6	5	5	13	7	11
Bene	4	5	1	0	3	2	0
Egregie	0	0	0	0	2	0	0

Totaal der geëxamineerden, leerlingen van INSTITUTEN enz., in Nederland, die den cursus *niet* hebben afgeloopen, noch op de hoogste klasse zijn onderwezen. 13.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	1	1	0	1	3	2	0
Male	4	4	9	9	6	6	1
Tenuiter	8	7	3	3	2	3	11
Satis	0	1	1	1	2	2	1
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

Totaal der geëxamineerden, door PRIVAATLESSEN gevormd in Nederland. 107.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	20	21	23	13	36	23	3
Male	40	37	43	69	27	26	14
Tenuiter	30	30	32	17	24	36	55
Satis	15	15	9	7	15	21	33
Bene	2	4	0	1	5	1	2
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

Totaal der geëxamineerden, BUITEN NEDERLAND onderwezen. 1.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	0	0	0	0	0	0	0
Male	0	0	0	0	1	1	0
Tenuiter	1	1	1	0	0	0	1
Satis	0	0	0	1	0	0	0
Bene	0	0	0	0	0	0	0
Egregie	0	0	0	0	0	0	0

TOTAAL van ALLE geëxamineerden. 339.

Graden	Reken- en stelkunde.	Meetkunde.	Latijn.	Grieksch.	Oude gesch., aardr., oudh. en letterk., Gr. en Rom. fabelleer.	Nieuwe en vaderlandsche geschied. en aardrijkskunde.	Nederl. taal en stijl.
Minime	35	40	36	19	68	46	6
Male	111	88	102	202	85	70	27
Tenuiter	107	119	136	79	73	124	166
Satis	71	72	61	36	79	88	134
Bene	11	16	4	3	29	11	6
Egregie	4	4	0	0	5	0	0

Een blik op de vorenstaande tabel doet zien, dat verreweg het grootste getal der geëxamineerden op openbare inrigtingen van onderwijs, of door privaat lessen gevormd zijn, en tevens hoe veel gunstiger resultaten de eerste wijze van opleiding ter academie boven de tweede heeft gegeven. De Commissie doet gaarne hulde aan de bekwaamheid van enkele privaat onderwijzers, wier leerlingen, niettegenstaande de ongunstige omstandigheden waarin het privaat onderwijs tegenover het classicaal onderwijs verkeert, allen de bewijzen gaven van grondig onderwezen te zijn; maar zij wil aan den anderen kant de verklaring niet terughouden, dat verreweg het grootste gedeelte der geëxamineerden welker onkunde in het oog vallend was, door privaat-lessen waren gevormd geworden.

Het zal misschien de bevreemding van Uwe Excellentie opwekken, dat ook in die klassen, welke geëxamineerden bevatten, die geheel of gedeeltelijk den cursus òf op openbare òf op bijzondere inrigtingen van onderwijs gevolgd hadden, het getal in de kolom *minime* ingevuld betrekkelijk groot is.

De oorzaak van dit verschijnsel is tweeledig.

Vooreerst hebben zich dit jaar tot het examen aangeboden personen, die wel eene inrigting van onderwijs bezocht, of er zelfs den cursus volbragt hadden, maar die, reeds sedert een groot aantal jaren de school verlaten hebbende, onder de bemoeijingen van hun beroep, de kennis vroeger verkregen, geheel hadden laten verdwijnen en uitgewischt worden.

Ten andere heeft, bij gemis aan voorschrift, dat nu weder aan de woorden door de Commissie van 1850 tot aanduiding van den graad der bekwaamheid gebruikt, dezelfde beteekenis zoude moeten gehecht worden, als vroeger is gehecht geworden, over de waarde der graden bij de leden der Commissie verschil van meening plaats gehad, zoodat door sommigen aan die graden, en in het bijzonder aan *minime* eene andere waarde is gegeven, als de Commissie van 1850 er aan had toegekend.

Ten gevolge van ditzelfde verschil in meening is bij *drie* geëxamineerden de graad in de oude talen door de Commissie niet volgens opgave van den examinator, maar bij meerderheid van stemmen ingevuld.

Omtrent de verschillende beteekenis, welke aan de woorden *egregie*, *bene*, *satis*, *tenuiter*, *male* en *minime* is gehecht geworden, geven de afzonderlijke verslagen over den afloop der examens in ieder der vakken de noodige inlichtingen.

Deze verslagen, welke hieronder volgen, zijn opgemaakt door ieder van de leden der commissie over het vak waarin hij geëxamineerd heeft; ieder hunner deelt hier zijne eigene bevindingen en persoonlijke overtuiging mede. Discussie over den inhoud dezer verslagen is er niet geweest; zij zoude geene vruchten hebben kunnen opleveren, daar ieder der examinatoren de toepassing van gevolgtrekkingen uit de examens in andere vakken, op den afloop der examens door hem, en door hem alleen, afgenomen, met volle regt zoude hebben afgewezen.

GRIEKSCH.

Bij het examen in het Grieksch heeft men zich voorgesteld te onderzoeken of de examinandi door naauwkeurige kennis in de gronden der taal in staat waren, of eenmaal in staat zouden zijn om een Grieksch schrijver te verstaan.

Opdat zij hiervan zouden kunnen doen blijken, werd het uur voor het onderzoek in het Grieksch bestemd, aldus onder de drie examinandi verdeeld, dat terwijl een hunner bij den examinator mondeling vertaalde (uit Homerus, Isocrates, Lysias of Xenophon) en ondervraagd werd, de beide overigen op schrift een thema uit het Hollandsch in het Grieksch overzetten. Ieder der geëxamineerden heeft dus in den regel ongeveer een geheel uur gehad om bewijzen van zijne kennis te geven.

Ter vertaling werden voorgelegd plaatsen om hare duidelijkheid en gemakkelijkheid opzettelijk uitgekozen, doch door den examinandus nimmer te voren behandeld. De vragen daarbij gedaan, liepen gewoonlijk over de woordvormen en hunne buigingen: de antwoorden werden door den examinator opgeschreven en veelal aan den examinandus ter verbetering voorgelegd, somtijds met aanwijzing der gemaakte fouten, somtijds ook niet, naar mate van den aard dier fouten.

De themata bestonden uit korte zinnen, tot wier juiste vertaling men slechts met de meest in het oog loopende verschijnselen in de Grieksche syntaxis en met de meest gebruikelijke onregelmatige werkwoorden behoefde bekend te zijn. De beteekenis van alle woorden stond er bij geschreven, doch niet die van de pronomina, van de praepositiones en van woordjes zoo algemeen bekend καί, γάρ, enz.

Bij het toekennen der graden zijn de volgende regels gevolgd:

Bene beteekent, dat bij den geëxamineerde gevonden is vaardigheid in het vertalen, met toereikende kennis van de beteekenis der meest gebruikelijke woorden; vaste kennis in de vormleer; en zoodanige bekendheid met de regels der syntaxis, waarvan de voorbeelden schier op iedere bladzijde van een Grieksch boek te vinden zijn, dat hij ze bij de vertaling uit het Hollandsch in het Grieksch met juistheid wist toe te passen.

Satis duidt aan, dat de geëxamineerde de algemeene regels der declinatie en conjugatie, de geslachts- en vergelijkingsvormen der adjectiva, en de meest voorkomende onregelmatigheden in verbuiging en vervoeging vrij wel kende, en genoeg wist van de beteekenis en syntaxis der woorden, om eene gemakkelijke plaats uit een attisch proza-schrijver met eenige vaardigheid te kunnen vertalen.

Wanneer, te oordeelen volgens de geleverde proeven, de kennis van den geëxamineerde bleek *onvoldoende* te zijn, is dit uitgedrukt met de woorden: *tenuiter* en *male*;

door *tenuiter*, zoo de vaardigheid in het vertalen ontbrak of de kennis der vormleer de vereischte uitgebreidheid of vastheid bleek te missen;

door *male*, zoo de regelmatige vormen niet werden gekend, of de onkunde in de onregelmatige groot was, en de fouten daartegen gemaakt bewezen, dat de geëxamineerde geen inzigt in den bouw der taal bezat.

Minime eindelijk is alleen gebruikt om aan te duiden dat het Grieksch of in het geheel niet, of zonder eenige vrucht was beoefend geworden.

De tabel hierboven ingevoegd, geeft aan Uwe Excellentie een overzigt van den afloop der examens in het Grieksch.

De verhouding van het getal der geëxamineerden die voldoende graden (*bene*, *satis*) hebben behaald, tegenover dat van hen wier kennis als *onvoldoende* (*tenuiter*, *male*) staat bestempeld, mag voor zeer ongunstig gehouden worden.

Wel is, zoo als de aard der zaak medebrengt, die verhouding het gunstigst in de afdeelingen, welke de geëxamineerden bevatten, die op eenige openbare of bijzondere inrigting van onderwijs den cursus geheel hadden afgeloopen; doch ook hier is de uitkomst verre van bevredigend.

Opdat Uwe Excellentie de overtuiging krijge, dat de ongunstige afloop dier examens niet daaraan moet worden geweten, dat aan de geëxamineerden eischen gedaan zijn boven hunnen leeftijd, is bij dit gedeelte van het rapport eene bijlage (A) * gevoegd, bevattende twee themata in het Grieksch vertaald, n°. 1 door een geëxamineerde, welke *bene*, n°. 2 door een geëxamineerde welke *satis* behaald heeft. Een tweede bijlage (B)* dient om aan te toonen waarin de vele geëxamineerden te kort schoten, wier vorderingen als *geheel onvoldoende* met *male* zijn aangeduid.

De themata in de eerste bijlage (A) vervat, zijn het werk van twee geëxamineerden, die den cursus op eene openbare inrigting van onderwijs hadden voleindigd. Ook de uittreksels uit de themata en uit de antwoorden in de tweede bijlage (B) geleverd, zijn alle ontleend aan het werk van geëxamineerden, welke, blijkens de overgelegde stukken, na den cursus op eene openbare inrigting van onderwijs te hebben volbragt, door hunne onderwijzers slechts zeer korten tijd vóór het afgelegde examen als bekwaam voor het academisch onderwijs van de school waren ontslagen. Uit het werk van geëxamineerden aangaande welke eenige onzekerheid omtrent deze punten bestond, is niets in die bijlage opgenomen.

Opzettelijk zijn alleen van geëxamineerden behoorende tot die afdeeling (*leerlingen van openbare inrigtingen van onderwijs, die den cursus geheel hebben afgeloopen*) proeven van bekwaamheid, of moet ik zeggen van onkunde, medegedeeld en zijn tevens die proeven aan het werk van ieder hunner voor een gedeelte ontleend, omdat men meende aldus op de zekerste wijze het vermoeden te ontgaan, dat willekeurig uit het werk van de grootste weetnieten eene bloemlezing is geleverd, en zoo doende de mate van kennis in het Grieksch, die over het algemeen bij de geëxamineerden is bevonden geworden, als geringer is voorgesteld dan zij inderdaad was.

Integendeel zij de verzekering gegeven, dat het gemakkelijk zoude zijn uit het werk, waaruit nu in bijlage B uittreksels zijn opgenomen, eene tweede verzameling van bewijzen van onkunde op te maken, verre in omvang overtreffende die, welke nu geleverd wordt.

Dat er alleen proeven gegeven worden van vertaling uit het Hollandsch in het Grieksch, en niet ook omgekeerd, is slechts daaraan toe te schrijven, dat den examinator, terwijl de examinandus vertaalde, de tijd ontbrak om de vele onnaauwkeurigheden en dikwijls belagchelijke vergissingen op te teekenen. Had hij dit kunnen doen, het zou duidelijk blijken hoe verkeerd de voorstelling van sommigen is, dat onkunde in de taalvormen het verstaan der schrijvers niet in den weg staat. De geëxamineerden welker vorderingen om gebrekkige kennis in de gronden geoordeeld worden *zeer onvoldoende* (*male*) te zijn, waren, met weinige uitzonderingen, tevens slordig en onhandig in het vertalen van de gemakkelijke plaatsen der Grieksche schrijvers, welke hun werden voorgelegd, terwijl zij, die om grondige kennis in de vormleer en voldoende bekendheid met de regels der syntaxis op een *zeer voldoenden* graad (*bene*) aanspraak konden maken, met groote vaardigheid en juistheid ook die plaatsen in het Hollandsch overbragten welke om den zin of om de wijze van uitdrukking niet zonder moeijelijkheid waren.

Latijn.

Voor dat de examinator, aan wien het Latijn was opgedragen, tot de mededeeling zijner bevindingen omtrent het examen zelf overgaat, gevoelt hij zich verpligt eenigzins meer naauwkeurig te verklaren, welke waarde hij aan de verschillende graden van bekwaamheid heeft gehecht.

Bij groot verschil van meening omtrent het aannemen van een gelijken maatstaf bij de toekenning der verschillende graden, werd de Commissie in hare voorloopige vergadering van 31 Julij jl. het in zooverre eens, dat zij besloot om aan ieder lid der Commissie, als verantwoordelijk voor het hem toevertrouwde vak, geheel over te laten aan welke soort of mate van bekwaamheid hij die verschillende graden zou vermeenen te moeten vastknoopen.

Het was daarom, dat de examinator in het Latijn met het oog op den maatstaf aangenomen op de vijf vroeger gehoudene oorspronkelijke staatsexamens, waarvan hij twee malen het genoegen had lid te zijn, oordeelde dat de graad van *tenuiter* thans toekwam aan de zoodanigen, die vroeger *even voldoende* tot de hoogeschool zouden zijn toegelaten, terwijl vroeger *slecht* en *goed* door *male* en *satis* scheen vervangen, en er daarboven zoowel ten kwade een *minime* (zeer gering) als ten goede eene (braaf) en een *egregie* (uitstekend) waren bijgevoegd.

Maar toen zich nu één examinandus voordeed, die zoowel in het Latijn als in het Grieksch totaal onervaren en geheel en al niet onderwezen bleek te zijn, en naderhand nog twee nummers voor het Grieksch, dat juist dag aan den examinator in het Latijn bij ruiling was opgedragen, meende hij de diplomata dier nummers niet te mogen noch te kunnen invullen:

1°. omdat er in het gewijzigd Koninklijk besluit van 1 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 36) art. 1 geschreven staat dat het getuigschrift moet behelzen:

a. *dat houder bij die commissie een examen heeft afgelegd;*

b. *de mate zijner kundigheden bij het examen gebleken.*

en 2°. omdat in het formulier van het diploma, door Uwe Excellentie voorgeschreven, uitdrukkelijk staat, dat de Commissie de waargenomen *vorderingen* van den examinandus getuigt (*progressus sibi probasse testantur*). Waar dus geen examen mogelijk was geweest, kon de Commissie, naar het oordeel van examinator, niet verklaren, hetgeen art. 1 lit. *a* vordert, dat de houder *bij die commissie een examen had afgelegd*, en waar geen begin van studie gemaakt was, bestond er naar zijn oordeel geene mogelijkheid om gemaakte *vorderingen*, hoe dan ook, te kunnen testeren. Op dien grond stelde hij voor, dat de Commissie het diploma der zoodanigen niet zou invullen noch uitreiken.

De Commissie besloot de zaak in advies te houden tot aan het einde harer zitting, en besliste toen bij meerderheid van stemmen, dat de tot nog toe niet ingevulde diplomata voor gezegde twee vakken door den secretaris met den graad van *minime* zouden worden ingevuld en aan het adres afgezonden. Hoewel examinator het besluit der meerderheid eerbiedigde, en zich daarnaar te liever schikte, omdat in andere vakken, met name in het Grieksch, niet aan enkelen maar aan velen, die verklaarden van die taal NIETS te weten, het *minime* was toegedeeld, zou hij zelfs welligt van dit zijn bijzonder gevoelen geene melding hebben gemaakt, zoo niet juist door het invullen der diplomata van *niet geëxamineerden* met *minime*, het *minime*, door hem aan enkele geëxamineerden in het Latijn gegeven, hare waarde, hoe gering dan ook, had verloren en tot *niets* was teruggebragt, terwijl tevens ook de waarde van al de overige graden in het Latijn hierdoor min of meer werd gedeprecieerd. Ook valt nog op te merken dat de kortheid des tijds, die wel is waar niet belette om zeer dikwijls tot *male* en *minime* te moeten afdalen, evenwel verhinderde om behoorlijk te onderzoeken of iemand, die thans

(*) Deze bijlagen zijn niet gedrukt.

meds met een gunstigen graad staat genoteerd, niet tot een *egregie* had kunnen opklimmen. Ook kan menig examinandus door omstandigheden in en buiten hem gelegen, zich wel eens aan den examinator minder hebben voorgedaan, dan hij werkelijk was.

Voor het examen zelf heeft men zich bediend van die schrijvers, waarvan een exemplaar bij de Commissie voorhanden was, Virgiliuse Horatius, Cicero, Livius, Sallustius, Tacitus; en dat wel in dier voeg, dat alle mondeling onderzoek door eene schriftelijke proef is voorafgegaan, en dat van de vier eerstgenoemde schrijvers door nagenoeg alle examinandi iets op schrift is bewerkt, terwijl slechts aan de meer gevorderden een Sallustius of Tacitus ter vertaling voor de vuist werd voorgelegd.

Van de geëxamineerden voldeden zij, die den cursus hadden afgeloopen, nagenoeg allen in meerdere of mindere mate. Zij verdienen ook daarom grooten lof, omdat zij bleken hunne studien althans *verstandig* te willen beginnen. Zij kunnen genot hebben van het hooger onderwijs en in staat zijn er de vruchten van te plukken, die zij er zich van beloven. Het spreekt echter van zelf dat ook hier, zoo als overal, de *middelmatige* talenten de meerderheid uitmaakten. Meer of minder aanleg of applicatie van den discipel, meer of minder kunde of tact van den docent, gaven een groot verschil zelfs onder de examinandi van nagenoeg dezelfde leerjaren, ja dikwijls van dezelfde inrigting van onderwijs. Zelfs waren er onder dezen, die vrij slecht voldeden, en waaraan toch de docent welligt meer zorg en inspanning zal hebben besteed dan aan de zoodanigen, wier diplomata met eervolle teekenen zijn ingevuld. Maar ook voor deze laatsten, was, even als voor de knappe jongelieden, de duur van het examen te kort, althans zoo men niet slechts de kunde van den examinandus, maar ook de waarde der verschillende inrigtingen van onderwijs, hiernaar zou willen beoordeelen.

Oude geschied- en aardrijkskunde, Grieksche en Romeinsche oudheden en letterkundige geschiedenis, Grieksche en Romeinsche fabelleer.

De examinator in de oude geschiedenis en aardrijkskunde, mythologie, Grieksche en Romeinsche oudheden en letterkundige geschiedenis meent het best te voldoen aan het Koninklijk besluit van 1 Julij 1850, n°. 36, met afzonderlijk te omschrijven:

1°. het *standpunt* waarop hij zich bij het examen heeft meenen te moeten plaatsen; 2°. den *weg* of *methode* daarbij door hem gevolgd; 3°. de *waarde* welke hij aan de verschillende benamingen gegeven heeft, de mate der vorderingen uit te drukken; en 4°. de *hoogte*, welke het onderwijs blijkens de geleverde proeven in de genoemde historische vakken bereikt heeft.

§ 1. Een jong mensch die den voorbereidenden cursus voor het academisch onderwijs met vrucht heeft afgelegd, behoort zich de kaart der oude wereld zoo eigen gemaakt te hebben, dat hij in staat is, zich met zijne gedachten, althans in het Romeinsche gebied, in alle rigtingen geregeld te bewegen; het mag hem geene moeite kosten, zich oogenblikkelijk naar elke beroemde plaats in zijn geest te begeven, en dáár de voornaamste bijzonderheid uit de geschiedenis of de gedenkteekenen van kunst en godsdienst aan te wijzen; hij moet van de geschiedenis van elk groot volk een oordeelkundig overzigt weten te geven, en zijne herkomst, bloei, verval en ondergang, en de middelen van bestaan en het handels-verkeer ten minste in groote omtrekken; bij het hooren van elke belangrijke plaats, van elk beroemd persoon, moet zijn herinneringsvermogen hem dadelijk den grond van die vermaardheid aangeven. Vooral moet hij een gezond begrip hebben, hoe langzamerhand bijna al de oude volken zich onder den Romeinschen scepter hebben moeten buigen, en door welke oorzaken dit onmetelijk Rijk ineenstortte. Bij dit alles behoort eenige kennis van den regeringsvorm en de godsdienst zonder welke geene geschiedenis kan begrepen worden: mythologie en antiquiteiten maken in dien zin een noodzakelijk bestanddeel uit der historische studien. Onder de mythologische godheden en personen komen in de eerste plaats die der Grieken in aanmerking, daar Grieksche en Latijnsche dichters de sieraden hunner lettervruchten er aan ontleend hebben. Virgilius en Ovidius bijv. stellen zich in de Aeneis en Metamorphosen geene Romeinsche maar Grieksche goden en heroen voor. Tot dieper inzage in de volkengeschiedenis mag men de kasten-verdeeling bij de Egyptenaren, het bestuur over de satrapien in het Perzische rijk, vooral onder Darius Hystaspes, den regeringsvorm te Sparta en Athene, tijdens de Perzische en Peloponnesische oorlogen, dien te Rome onder de consuls tot aan Sylla en het Keizerlijk bewind onder Augustus en later, alsmede de chronologie en synchronistiek nimmer uit het oog verliezen. Voeg hier de herinnering bij aan gelijksoortige gebeurtenissen in de middeleeuwen en nieuwere geschiedenis, met opgave van oorzaken, middelen en gevolgen en enkele overeenkomsten tusschen de ambtenaren van Sparta, Athene en Rome onderling en met die van onzen tijd, en de academiae canditatus is op den weg gesteld, om in het vervolg de historie grondig te beoefenen.

Bij de eeuwen van Pericles en Augustus behoort een overzigt der letterkundige geschiedenis; de examinandus dient bekend te zijn voornamelijk met de classici die hem uitgelegd worden, vervolgens met de voornaamste dichters en proza-schrijvers, en tevens te weten welken invloed zij op hunne tijdgenooten en nakomelingen hebben uitgeoefend.

§ 2. Het examen werd deels mondeling, deels schriftelijk afgenomen. Elk examinandus ontving vijf vragen in schrift ter beantwoording, eene uit elk vak van den historischen leercursus; vervolgens werd ieder afzonderlijk naar aanleiding zijner schriftelijke antwoorden ondervraagd, met inachtneming van het standpunt waarop de examinator zich bij den aanvang geplaatst had, daar hij, om de gelijkmatigheid, zich steeds beijverde, het examen den eenen dag niet hooger dan den anderen te voeren. Door afwisseling van schriftelijk en mondeling onderzoek kon ieder jongeling een vol uur aan de oude geschiedenis wijden en de examinator had tijds genoeg, om zoo ver te gaan als ieders kennis reikte. Naar verkiezing liet hij de opgegeven vragen in het Latijn of Hollandsch beantwoorden: hoogst zeldzaam werd van de eerste taal gebruik gemaakt.

§ 3. *Satis* werd aan allen gegeven, die genoegzaam bekend bleken te zijn met de mythologie, oude geschiedenis en aardrijkskunde, oudheden en letterkundige geschiedenis; *bene* en *egregie*, wanneer die kennis bij een naauwkeurig weten en eene heldere voorstelling een omvang had, dien men maar zeldzaam bij jongelieden opmerkt; *tenuiter* en *male*, wanneer zij of zeer onvolledig of hoogst gebrekkig was: ook wel, wanneer men aan twee of drie vakken niet of zeer weinig gedaan had, ofschoon men den overzigt wist te geven van de voornaamste gebeurtenissen: was dat vrij wel, dan *tenuiter*, anders *male*. *Minime*, wanneer de oude geschiedenis met de hulp-wetenschappen òf geheel verwaarloosd òf de mate van kennis zoo onbeduidend was, dat het onderrigt volstrekt geene noemenswaardige vruchten had gedragen.

§ 4. De eischen in de historische vakken waren vrij zwaar, doch niet hooger dan men regt heeft te vorderen van jongelieden, die daarin vijf of zes jaren geregeld onderwijs hebben genoten. Het derde gedeelte der geëxamineerden behaalde *satis* of meer, en bewees daardoor, dat het onderzoek aan hunne krachten geëvenredigd was. Zij wisten reizen te ondernemen rondom de Middellandsche zee, met aanwijzing der landschappen, volken en merkwaardige plaatsen in Afrika, Azie en Europa, of vergezelden de koopvaardijschepen en karavanen, of volgden de krijgstogten van Alexander den Grooten, Hannibal en Julius Caesar, of plaatsten zich bij merkwaardige gevechten en beslissende overwinningen, of waren getuigen van de verwoesting der groote steden, of deden bedevaarten naar de orakels en tempels der goden, of namen deel aan de Grieksche spelen, of schetsten den staatsburgerlijken toestand van Sparta, Athene en Rome. Dan weder mogt men grepen doen in de gesteldheid van het huisselijk leven, het onderscheid tusschen verschillende magten en klassen van burgers, slaven en vrijgelatenen; dan eens werd herdacht het blij- en treurspel; dan weder de begrafenissen; dan eens de wijsgeerige scholen; dan weder de wijze van regtspleging bij de Romeinen; dan eens de plegtigheden bij de dienst van Vesta en Ceres en dan weder de priesters en priesterlijke vereenigingen; zelfs waren er die een oordeelkundig overzigt wisten te geven van de geschiedenis van Egypte; van Menes tot Cleopatra; van Carthago; van de stichting tot de verwoesting; van Rome; van Romulus tot Augustus en Augustulus, enz., enz., met opgave tevens welke wijzigingen in den regeringsvorm plaats vonden. Het was een lust zulke jongelieden te examineren, die blijken gaven niet alleen van uitmuntenden aanleg, maar van doelmatig en oordeelkundig ontvangen onderwijs, iets dat vrij moeijelijk is, daar er niet minder dan vijf of meer uitvoerige leerboeken voor de verschillende onderwerpen vereischt worden, ofschoon men al die leervakken veel doelmatiger in eene geschiedkundige encyclopaedie zou kunnen omvatten.

Het behoeft bijna niet gezegd te worden, dat de jongelingen, die dit examen met lof aflegden, op weinige uitzonderingen na, den schoolcursus geregeld hadden afgeloopen, en blijkens de behaalde punten bij de andere examinatoren van goeden aanleg waren. Nimmer stond de examinator in de oude geschiedenis alleen; of de examinatoren in de talen, of die in de mathesis, of meestal allen te zamen, bevestigden hem in de overtuiging, dat hij de geëxamineerden naar waarde beoordeeld had, terwijl de geleverde proeven in de nieuwe geschiedenis en den Nederlandschen stijl dit oordeel versterkten. Wel ging de beoefening der oude met de nieuwe historie niet altijd gepaard: dikwijls merkte men op, dat de nieuwe voor later tijd scheen bewaard te worden, en dat de gelijkheid in de kennis der oudheid daardoor aanmerkelijk gewonnen had.

Van hen die *tenuiter*, *male* of *minime* kregen valt weinig te zeggen. Verreweg de meesten hebben den cursus niet afgeloopen, anderen bleken weinig of geen aanleg of lust tot studie te hebben, de overige (dit zij met leedwezen gezegd) zouden goede historici geweest zijn, waren zij slechts met de geschiedenis bekend gemaakt; er waren er, die nimmer iets van mythologie, historia literaria en antiquiteiten vernamen, dan wanneer zulks bij het verklaren der classici te pas kwam. Zulk een onderwijs moge verdedigers vinden, het is echter geheel ondoelmatig, als men in de genoemde onderdeelen der geschiedenis een examen moet afleggen. In een tijd, waarin zooveel over onderwijs geschreven wordt, is het te verwonderen, dat op eenige plaatsen de methode zoo achterlijk en men te laauw en te laatdunkend is, om met den stroom mede te gaan, en zijn onderwijs naar de eischen van den tijd in te rigten. Zou men het gelooven dat er scholen zijn, alwaar in de eerste jaren mythologie, oude geschiedenis en aardrijkskunde behandeld worden en er in de twee laatste jaren niets meer aan gedaan wordt om tijd te vinden voor de middel-eeuwen en nieuwe geschiedenis en die des vaderlands? Van daar dat eenige geëxamineerden *satis* kregen in de nieuwe en *male* of *tenuiter* in de oude geschiedenis. Zal men het aannemen, dat men in andere inrigtingen zich voor de oude geographie bepaalt bij Griekenland en Italie, als of de overige wereld voor de leerlingen niet bestond? Zou men kunnen denken, dat alle geëxamineerden niet eens bekend waren met de merkwaardigste bijzonderheden uit het leven der schrijvers waarvan zij vele boeken gelezen hadden? Zal men gelooven dat velen nimmer eene kaart, laat staan een atlas der oude wereld in handen gehad of althans bij hunne historische studien gebruikt hebben? Zou men kunnen aannemen dat elders de geschiedenis als eene chronologische tabel van buiten geleerd wordt, en men waant een goed historicus te zijn, als men bij elk beroemd persoon of bekende gebeurtenis het jaartal er achter kan voegen? Vraagt zulken chronologen naar den duur eener gebeurtenis: bijv. hoelang hebben de patriciers de plebejers te Rome het consulaat betwist? hoelang heeft het Babylonisch-Assyrische Rijk of dat van Egypte vóór Psammenitus en Cambyses bestaan? en zij blijven u het antwoord schuldig, ofschoon zij naauwkeurig het begin en het einde van die gebeurtenissen, met het juiste jaartal weten op te geven. Men gevoelt dat het dus aanleeren van geschiedenis nutteloos en tijdverlies is en slechts *in futuram oblivionem*, zonder veredeling van den geest en beschaving van het hart. Zou men het gelooven, dat eenige geëxamineerden nimmer onderrigt in de historische vakken genoten, ofschoon zij in de talen classicaal onderwezen zijn? dat bij eenigen het vooroordeel bestaat, als of de geschiedenis zeer goed privatim kan worden aangeleerd, zonder leiding van een goed historicus?

Bij zoo vele eemten en gebreken als de examinator ruimschoots gelegenheid gehad heeft op te merken, mag hij het goede niet vergeten, dat hem tevens is voorgekomen. Het is hem namelijk gebleken, dat op eenige goed ingerigte scholen de loffelijke gewoonte bestaat, om de geschiedenis en geographie (deze tevens in verband met de nieuwe) als een geheel te beschouwen en bij elk volk beide te zamen te beoefenen; dat men schriftelijke vragen opgeeft, om die in de volgende les beantwoord mede te brengen, soms in het Latijn, soms in het Hollandsch; dat men tot stijloefening in de beide talen de stof kiest uit het behandelde in de geschiedenis; dat men bij het einde van ieder tijdvak de afgelegde taak overziet en de leerlingen opmerkzaam maakt op de betrekking met en den toestand van de naburige volken, waaruit menigmaal de gang der lotgevallen van een volk kan worden beoordeeld; dat men uit Grieksche en Latijnsche schrijvers uitgelezene plaatsen ter behandeling kiest, die de eene of andere gebeurtenis *con amore* behandeld hebben, waardoor de leerlingen de waarde der oude schrijvers leeren beseffen als de voornaamste bronnen van kennis en onderzoek.

Eindelijk mag niet verzwegen worden, dat zij het beste voldeden, die zich bij hunne leerboeken bepaald en deze door herhaalde studie

geheel eigen gemaakt hadden, vooral wanneer bij mondelinge voordragt en verklaring door den leeraar bijzonder op de hoofdpunten gedrukt was, en hij zich de moeite had gegeven om treffende gebeurtenissen in al hare bijzonderheden te verhalen, of uit een uitvoeriger werk voor te lezen.

Indien men eindelijk vraagt, welke historische vakken bij voorkeur beoefend worden, is het den examinator voorgekomen, dat zij elkander aldus opvolgen. De geschiedenis komt op de eerste plaats, vervolgens de Romeinsche antiquiteiten, daarop de geographie, de Grieksche oudheden en mythologie en het laatst van alle de historia literaria.

De examinator besluit dit verslag met de verklaring, dat de beoefening der oude geschiedenis en hulpwetenschappen op vele scholen eene aanmerkelijke hoogte bereikt heeft, en dat het bij andere wel niet aan goeden wil ontbreekt, maar veeleer aan tijd, welke het onderwijs vereischt voor de verschillende vakken van den historischen leercursus, omdat, hetgeen men van academiae candidati regt heeft te vorderen, te veel begraven ligt in de uitvoerige schoolboeken. Indien dus kon voorzien worden in eene historische encyclopaedie der oude wereld, van matigen omvang in het Hollandsch voor eerstbeginnenden, en in het Latijn voor de hoogste klassen, met weinige maar goede kaarten en enkele afbeeldingen van goden, gebouwen, platte gronden enz., zouden weldra de gebreken wegvallen, die hij de vrijheid genomen heeft op te geven.

Middel-, nieuwe en vaderlandsche geschiedenis; nieuwe aardrijkskunde.

Bij het onderzoek in de geschiedkundige vakken, aan het hoofd dezer rubriek vermeld, heeft men zich bepaald tot de hoofdfeiten; de aardrijkskunde is slechts als hulpwetenschap der geschiedenis ter spraak gekomen.

Met elk examinandus is doorgaans een drietal feiten behandeld, één uit de middel-, één uit de nieuwe, één uit de vaderlandsche geschiedenis. De bepaling dezer feiten werd voortdurend aan het toeval overgelaten.

Het *bene* werd behaald door allen, welke bij de onmisbare chronologische en aardrijkskundige kennis, de hoofd-omstandigheden van het hun genoemde feit, in een geregeld verhaal, minstens zoo volledig mededeelden, als zij in de *Schets der algemeene geschiedenis en van die des vaderlands, door J. Bosscha,* vermeld worden.

Indien er eene voortgezette ondervraging noodig was, om een gelijke maat van kennis te doen blijken, werd het *satis* toegekend.

Die bij deze ondervraging wel menig antwoord schuldig bleven, maar toch doorslaande blijken gaven, dat zij een grondslag gelegd hadden, waarop men met vrucht kan voortbouwen, deze ontvingen het *tenuiter*.

Het *male* bleef voor de warhoofden bestemd.

Aan volslagen onkunde viel het *minime* ten deel.

Voor dit deel van het examen is het *egregie* als eene onnoodige onderscheiding beschouwd.

Nederduitsche taal en stijl.

Het onderzoek in de gronden der moedertaal en in den Nederduitschen stijl, was hoogst eenvoudig. Van drie zeer bekende onderwerpen doorgaans uit de vaderlandsche geschiedenis genomen, koos elk examinandus er zich een, om daarover een opstel te maken.

Voor dit opstel werd bij de beoordeeling toegekend:

1°. het *bene* wanneer de regels der spraakkunst en interpunctie stipt in acht genomen, en er geene grove fouten tegen de hoofdregels van den stijl begaan waren;

2°. het *satis*, wanneer het opstel in alle opzigten den eisch voor het *bene* zeer nabij kwam;

3°. het *tenuiter* of *male* naar mate het opstel, in verschillende opzigten, minder of meer beneden den eisch voor het *satis* werd bevonden;

Het *tenuiter* is mede gegeven voor die opstellen, welke, ofschoon op zich zelve aan den eisch voor het *bene* of *satis* voldoende, echter te kort waren om de bekwaamheid van den steller genoegzaam te kunnen bewijzen.

Het *egregie* werd ook voor dit deel voor het examen als eene overtollige onderscheiding beschouwd; het *minime* viel hun ten deel, die geen opstel leverden.

De uitkomst van het onderzoek is in de tabel opgegeven.

Wiskunst.

Even als in het vorige jaar hebben de examinatoren in de wiskunst om den anderen dag het examen in reken-en stelkunst en in meetkunst afgenomen.

Zij oordeelden hierdoor het best in de gelegenheid te zullen zijn, om de vorderingen in deze vakken met elkander te kunnen vergelijken.

Het examen is zoowel mondeling als schriftelijk afgenomen; door het eerste bleek weldra de omvang van kennis in den examinandus, door het laatste in hoeverre die kennis grondig en naauwkeurig was.

Het examen in de rekenkunst heeft zich bepaald tot de behandeling der gewone en tiendeelige breuken, het metrieke stelsel van maten en gewigten, de eigenschappen der evenredigheden, reeksen en logarithmen, alsmede de tweede- en derde-magts-worteltrekking.

In de stelkunst werden voornamelijk behandeld de theorie der exponenten en wortelvormen, de oplossing van vergelijkingen met twee onbekenden en de tweede-magts-vergelijkingen.

Het onderzoek in de meetkunst strekte zich uit tot en met de quadratuur van den cirkel, naar den gang der meest gebruikte leerboeken. De gelijk- en gelijkvormigheid en de gelijkvormigheid werden als hoofdzaken beschouwd, daarna eenige eigenschappen van den cirkel, de regelmatige veelhoeken en het vinden van den inhoud der vlakke figuren. Inzonderheid werd gelet of de examinandus den loop van een betoog naauwkeurig kon volhouden en ten einde brengen.

De graad *satis* in ieder dezer vakken werd aan diegenen gegeven, welke voldoende bewijzen gaven datgene te kennen van reken-, stel- en meetkunst, hetwelk vroeger vereischt werd, om tot de academische lessen te worden toegelaten.

Bene en *egregie* beteekenden dat genoemde vakken zoo waren bestudeerd, dat de examinandi in mindere of meerdere mate, meer dan voldoende bewijzen van bekwaamheid hadden gegeven; *tenuiter* en *male* daarentegen, dat men min of meer aanmerkelijk in hoeveelheid of in juistheid van kennis te kort kwam, terwijl *minime* even als in het vorige jaar toegewezen werd, wanneer de examinandus of in het geheel geene, of niet noemenswaardige blijken van vorderingen gegeven had.

Enkele examinandi hadden voor een bepaald doel eene bij uitsluiting mathematische opleiding gehad. Meer anderen begeerden eenvoudig in de gelegenheid gesteld te worden om ten gelegen tijde een wetenschappelijken graad te kunnen bekomen in het vak dat zij reeds uitoefenden.

Van de overige had een aanzienlijk aantal ontijdig gebruik gemaakt van het laatste vrijgevig besluit; sommigen alleen om zich voorloopig van een bewijs van toelating tot de academische lessen te voorzien, anderen om terstond tot het hooger onderwijs over te gaan. De vorderingen van dezen waren meestal gering of gekenmerkt door eene slordige onvolkomenheid.

Het spreekt van zelf, dat de examens der eersten in het geheel geen, die der laatste geen genoegzaam resultaat opleverden om tot kennis van den toestand van het onderwijs in de wiskunst op onze scholen te geraken.

Van degenen, welke door hunne leermeesters geschikt waren geacht om tot de academische lessen over te gaan, hebben velen de bewijzen gegeven van goed en volledig onderwezen te zijn, en schoon niet alle leerlingen eener zelfde inrigting op gelijke hoogte waren, kon evenwel uit hunne vorderingen een gunstig besluit worden opgemaakt ten aanzien van hun gezamenlijk genoten onderwijs.

De vorderingen in reken-, in stel- en in meetkunst waren gelijk, weinig uiteenloopend.

De gunstiger bewijzen voor de gegrondheid van het wiskundig onderwijs, duidelijk in de geleverde proeven der examinandi, die hunnen cursus geheel hadden afgeloopen en het groote onderscheid in bekwaamheid van deze met die hunnen cursus slechts ten deele hadden volbragt, doen ten volle uitkomen wat in ons land van geregeld afgeloopene studien te wachten is, en hoe wenschelijk het derhalve zou zijn dat men zich niet buiten noodzakelijkheid daaraan onttrok.

Hiermede meent de Commissie voldaan te hebben aan hetgeen haar bij artikel 6 van het Koninklijk besluit van den 1sten Julij 1850 is voorgeschreven.

's Gravenhage, den 25sten October 1851.

H. J. H. Moddermann, *Voorzitter.*
W. G. Pluijgers, *Secretaris.*

De tabellen, vermeldende de namen der geëxamineerden en de door hen behaalde graden, door de Commissien overgelegd bij dit verslag, bij dat van het voorgaand examen, geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant* van den 21sten December 1850, geven de volgende uitkomsten.

In 1850 zijn geëxamineerd 297 jongelieden; in 1851, 339.

Van de 636 in de twee jaren waren 367 leerlingen van gymnasiën, Latijnsche scholen en andere openbare inrigtingen van onderwijs; 59 van instituten, 205 genoten privaat onderwijs. Bovendien waren er buiten Nederland onderwezen en 1 waarvan de plaats, waar hij onderwijs genoot, niet opgegeven is.

In het algemeen en op enkele loffelijke uitzonderingen na hebben leerlingen van openbare of bijzondere inrigtingen van onderwijs beter voldaan dan zij die privaat onderwijs genoten.

Schoon de eischen der beide Commissien niet streng waren, zoo blijken kan uit de verslagen, waarin de mate van hetgeen hare leden gemeend hebben te mogen vorderen, is vermeld, zijn de geleverde proeven over het geheel weinig naar wensch.

Van de in het Grieksch geëxamineerden toonde bijna een zevende goeden aanleg. Van meer dan de helft werden de vorderingen *zeer onvoldoende* bevonden.

Met het Latijn was het iets gunstiger gesteld. *Vrij goeden* aanleg toonde ruim een vierde. *Zeer onvoldoende* waren de vorderingen van gelijks ruim een vierde.

In oudheid-, letter-, geschied- en aardrijkskunde waren de uitkomsten door elkander genomen tamelijk bevredigend. De Nederlandsche taal- en letterkunde liet bij velen zeer te wenschen over.

In wiskunde toonde een vierde *vrij goeden* aanleg. Van een ander vierde waren de vorderingen *zeer onvoldoende.*

Men onthoudt zich de inrigtingen met opzigt tot de meerdere of mindere bekwaamheid der bij haar opgeleide geëxamineerden te onderscheiden, daar te dien aanzien uit eene ondervinding van weinige jaren niet zonder groot gevaar van dwaling of onregtvaardigheid een besluit zou te trekken zijn.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

De *Moniteur* van den 10den dezer behelst de volgende mededeeling:

» De opbrengst der indirecte rijksmiddelen neemt met eene zeer merkwaardige snelheid toe. Zij was in de maand Januarij 1852 minder dan in Januarij van het vorige jaar; doch in de maand Februarij jl. bedroeg zij omstreeks twee millioen meer dan in Februarij 1851. De opbrengst der laatste maand Maart overtreft die van Maart 1851 met bijna ... millioen. Deze zoo schielijke toeneming is een treffend blijk van de herleving der algemeene bedrijvigheid en van de ontwikkeling des arbeids. Opmerkelijk inzonderheid is, dat het registratie-regt, hetwelk tot Maart jl. zeer weinig opbragt en in de maanden Januarij en Februarij dezes jaars naauwelijks zooveel opleverde, als in dezelfde maanden van 1851, in de verloopen maand de opbrengst van Maart 1851 met fr. 1,800,... heeft overtroffen."

De *Moniteur* doet opmerken dat de voorgedragen vervanging van het kopergeld door eene nieuwe bronzen munt, aan de schatkist niets zal kosten, wel wordt voor de kosten daarvan in het betrekkelijke wets-ontwerp eene som van fr. 7,560,000 aangevraagd, maar deze uitgave zal ruimschoots gedekt worden door den verkoop van vijf en een half millioen pond koper, daar het in te trekken kopergeld tien en een half millioen pond koper uitmaakt, en voor de in gelijke hoeveelheid uit te geven nieuwe munt slechts vijf millioen ponden koper zullen noodig zijn. De aanvrage van eene som voor de kosten dezer operatie, zegt de *Moniteur*, is door den staatsraad alleen ordeshalve en ter voldoening aan de voorschriften op de rekenpligtigheid, in het wets-ontwerp gebragt.

— Volgens eene officiele opgave, die opgemaakt is nadat uit alle departementen, uitgezonderd Corsica, de berigten betreffende de conversie ontvangen zijn, bedragen de aanvragen om aflossing van 5 percents staatsschuld te zamen eene som van fr. 1,936,783 aan rente of fr. 38,735,660 in kapitaal.

Uit den openbaar gemaakten staat der Fransche Bank op den ... dezer blijkt dat hare voorschotten op Fransche staats-effecten op dien dag fr. 94,021,803.10 bedroegen: hiervan het bedrag afgetrokken der voorschotten van dien aard die reeds vóór de conversie gedaan waren, blijkt dat de som welke de Bank op die wijze tot bevordering dezer ... tiele operatie heeft aangewend, niet meer dan acht en zeventig millioen bedraagt. Verder blijkt uit den staat dat de schatkist den 8sten ... na de voldoening der in het laatst van Maart verschenen coupons en de afbetaling van de opgezegde kapitalen 5 percents staatsschuld ... fr. 73,203,062.87 bij de Bank te goed had, en derhalve niet, zoo als ...

gezegd werd, een voorschot van de Bank heeft moeten vragen. De vermindering van den interest waartegen de Bank disconteert, heeft eene vermeerdering van het in hare handen zijnde handelspapier met twaalf millioen in eene maand tijds ten gevolge gehad. De Bank heeft thans voor 601 millioen specie in kas en voor 635 millioen biljetten in omloop; eene vermeerdering van 9 millioen voor het eerste en van 70 millioen voor het laatste bedrag sedert het begin van Maart.

— Het Wetgevend Ligchaam zal, bij het hervatten zijner zittingen op den 13den dezer, van wege den Prins-President een verslag over den geheelen toestand des lands ontvangen, aansluitende aan het verslag hetwelk de President in de maand November van het vorige jaar aan de Wetgevende Vergadering aanbood. In de eerste zittingen der kamer wordt de indiening verwacht van een wets-ontwerp betreffende de gemeentebesturen, van een op de vondelingen en van een tot hervorming van het strafstelsel.

De Senaat zal den 14den eene zitting houden en daarin onder anderen eene commissie tot onderzoek der petitien benoemen. Volgens de *Patrie* heeft dat ligchaam reeds nagenoeg twee honderd petitien ontvangen, grootendeels strekkende om op de invoering van den keizerlijken regeringsvorm aan te dringen.

De *Constitutionnel* betoogt dat de hoofdtaak van het Wetgevend Ligchaam de behartiging van het finantiewezen is.

» Evenwigt van jaarlijksche uitgaven en inkomsten, zegt het genoemde gouvernements-orgaan, maakt nog geen goed finantiewezen uit: zulk eene regeling is noodig, die in alle tegenwoordige behoeften voorziet zonder het belastbaar vermogen des lands uit te putten en die voor toekomstige buitengewone behoeften en onvoorziene gebeurlijkheden geldmiddelen gereedelijk beschikbaar laat; zulk eene regeling bestaat in Frankrijk nog niet, en kan niet op eens maar alleen in jaren tijds door volhardende inspanning en beleid tot stand komen. Het gouvernement — zoo besluit de *Constitutionnel* — heeft alles gedaan wat het konde om de taak van het Wetgevend Ligchaam gemakkelijk te maken, die thans tweeledig is, te weten de uitgaven te verminderen en de inkomsten te vermeerderen. Zoo de kamer, aan het gouvernement de politieke leiding en de administratie overlatende, zich tot deze taak bepaalt en daaraan volhardend en vastberaden arbeidt, zoo zij het evenwigt van inkomsten en uitgaven duurzaam vestigt, de algemeene lasten verligt, de bronnen van het staatsinkomen ruimer doet vloeijen, kortom zoo zij onze geldmiddelen in overeenstemming brengt met onze krijgsmagt ter zee en te lande, — dan zullen onze nieuwe staatsinstellingen bevestigd zijn en zal Frankrijks grootheid op een onwankelbaren grondslag rusten. Het Wetgevend Ligchaam zal dan tot stand gebragt hebben hetgeen nog aan geene wetgevende vergadering hier te lande is gelukt; en het zal eene regtmatige en eervolle populariteit hebben verworven."

— De Prins-President heeft zich in de laatste dagen der vorige week zonder gewapend geleide en in een open rijtuig op de openbare wandelplaatsen vertoond, alwaar op die dagen de Parijsche groote wereld hare prachtige equipagien en kleederen pleegt ten toon te spreiden.

— Bij een decreet van den Prins-President van den 10den dezer, is eene nieuwe regeling van het onderwijs en der loop der studien in de hooge en middelbare scholen vastgesteld. » Om aan de behoeften der burgermaatschappij en aan de wenschen der ouders te voldoen — zegt de betrekkelijke voordragt des ministers van onderwijs — moet de opvoedingswijze, die tot nog toe te veel onvruchtbare of gevaarlijke geesten voortgebragt heeft, gewijzigd worden. De leerlingen worden thans, zonder onderscheid van aanleg en bestemming, te lang met de letteren bezig gehouden; terwijl eenigen de beoefening der klassieke letterkunde blijven voortzetten, moeten de overigen met het 14de of 15de jaar meer bepaald met het oog op een bepaalden werkkring in het staatsbestuur, den handel, de nijverheid enz. worden onderwezen. Daarbij moet al het overtollige worden verwijderd; historische en wijsgeerige redekavelingen zijn voor kinderen niet geschikt; wanneer het verstand nog niet gevormd is, brengen zoodanige onderzoekingen slechts ijdelheid en twijfelzucht voort; en het is tijd dit kwaad uit te roeijen, hetwelk in het openbare onderwijs wortel geschoten en aan de ouders regtmatige bekommering gebaard heeft; in de lycea moet het onderrigt stellig zijn en zich tot de eerste beginselen bepalen; eerst bij verder gevorderde leerlingen en in hoogere scholen kan het onderwijs van vrij onderzoek uitgaan. De voorgedragen bepalingen betreffende de normale school en de toelating van schoolmeesters zullen bescheiden onderwijzers opleveren en geen lieden die over redekavelen en beter ondoorgrondelijke en gevaarlijke vraagstukken weten uit te pluizen dan nuttige kundigheden mede te deelen; de onderwijzers die bestemd zijn voor de eervolle taak om in naam des Staats onderrigt te geven, moeten door een moeijelijken voorbereidingstijd leeren zich zelven om hunne kweekelingen te vergeten, en hunnen roem alleen in de vorderingen der hun toebetrouwde kinderen te stellen.

» Thans kunnen de leerlingen met hun zestiende jaar de lycea verlaten en tot het onderwijs in de onderscheiden faculteiten overgaan; zij zijn daarvoor dan nog niet rijp, en voor de jongelieden heeft de al te vroeg verleende vrijheid schadelijke gevolgen. Het examen ter toelating tot het onderwijs in eene of andere faculteit, zal eerst op achttienjarigen leeftijd mogen afgelegd worden; doch deze gewigtige verandering zal niet zonder medewerking van het wetgevend ligchaam geheel kunnen tot stand komen.

» De graad van candidaat in de letteren (baccalauréat), vereischt om tot het onderwijs in eenige faculteit toegelaten te worden, heeft thans schier geene waarde, en het examen hetwelk de daarnaar dingenden ondergaan, is eene ijdele formaliteit geworden, daar men het ook aan jongelieden die geen behoefte aan of aanleg voor de letteren hebben, zoo als toekomstige geneeskundigen, heeft opgelegd. Het behoort voor deze laatste opgeheven, voor de toekomstige godgeleerden, regtsgeleerden enz. strenger gemaakt te worden. Daarentegen moet van allen die tot het onderwijs in de wis- en natuurkundige faculteiten willen toegelaten worden en zich voor de geneeskunde of artsenijmengkunde bestemmen, één en hetzelfde examen worden afgenomen en geene zoo groote mate van kundigheden voor het candidaatschap in de wetenschappen gevorderd worden, als thans geschiedt.

» Verder moeten de studenten in de onderscheiden faculteiten aan de verpligting tot gezetten en geregelden arbeid worden onderworpen. Zij moeten de academische graden niet dan door aanhoudende inspanning verkrijgen. Gezette bijwoning der voorlezingen, welke de Staat zoo vrijgevig voor hen toegankelijk stelt, is een hunner eerste pligten. Met de driften der jongelingsjaren te strijden hebbende, is het voor hen, misschien meer nog dan voor de kinderen op onze lycea, behoefte, door arbeid in tucht gehouden te worden. Gestadige werkzaamheid en de vriendschappelijke wisseling van denkbeelden, die van zelf tusschen eenen leeraar en gezette hoorders ontstaat, zullen hen voor de verleidingen behoeden. De verkwistende leefwijze, die in de groote steden al te zeer in zwang is, vindt slechts eene magtelooze beperking in de zonderlinge gemakkelijkheid der tegenwoordige reglementen. Voor eene schare van gezette en ijverige hoorders zal de hoogleeraar ook geene verkeerde middelen behoeven of durven aan te wenden om aandacht en belangstelling te wekken; zoo zal het geheele hooger onderwijs, zonder zijnen luister te verliezen, een meer bepaald en nuttig karakter aannemen. Op deze gronden bepaalt het decreet, dat de hoogleeraren in de regten, de geneeskunde, de letteren, en de wis- en natuurkundige wetenschappen, zich door het houden van een appel of door eenig ander middel van de gezette opkomst der toehoorders zullen verzekeren."

— Volgens het organiek decreet op de drukpers kan een dagblad bij ministeriele resolutie na twee waarschuwingen geschorst worden. Zoodanige waarschuwing heeft het Parijsche dagblad de *Presse* ontvangen wegens de volgende zinsnede: » Het Keizerrijk zoude eene regtstreeksche aansporing zijn tot eenen aanslag die waarschijnlijk niet zoude uitblijven: want mogt er onder de republikeinen geen Alibaud zijn, onder de koningsgezinden zoude zich een Merino voordoen."

— Het te Londen in het laatst van 1848 opgerigte genootschap tot verbreiding der republikeinsche beginselen, meestal uit revolutionnaire uitgewekenen van het vasteland bestaande, heeft zich eenige weken geleden ontbonden en besloten zich in Noord-Amerika, waar het meer ruimte voor zijne woelingen heeft, op nieuw te vestigen, ten einde van daar, vooral naar de plannen van Kinkel, op Europa te werken. Het heeft de revolutionnairen der geheele wereld uitgenoodigd om den 17den Mei aanstaande te New-York eene algemeene vergadering te komen bijwonen. De Parijssche *Constitutionnel* deelt de daartoe betrekkelijke oproepingen in haar geheel mede.

BELGIE.

De minister van finantien maakt in den *Moniteur* bekend, dat laatstelijk ter schulddelging een kapitaal van fr. 3,704,792 staatsschuld ingekocht en vernietigd is.

— In een vorig nommer is gemeld dat een ingezeten van Bergen in Henegouwen in zijn testament de verbranding bevolen had van de onder hem berustende oorpronkelijke stukken van het regtsgeding hetwelk in den Spaanschen tijd tegen de graven van Egmont en Hoorn gevoerd is. De dagbladen van die stad berigten thans dat die stukken van regeringswege door den regter ter instructie, vergezeld van den commies-griffier der regtbank van eersten aanleg, in beslag genomen zijn.

DUITSCHLAND.

Z. M. de Keizer van Oostenrijk heeft aan den regerenden Vorst von Schwarzenberg, ter gelegenheid van het overlijden des eersten ministers eenen brief van rouwbeklag gezonden, waarin het volgende gezegd wordt: » De plotselinge dood van den president-minister vorst Felix von Schwarzenberg is voor mij persoonlijk en voor den Staat eene noodlottige gebeurtenis. Ik verlies in hem een trouwen dienaar en opregten vriend; het vaderland eenen man, die zich in moeijelijke tijden met zeldzamen moed ter beschikking van mijn Huis gesteld en zich sedert met zoo groote zelfopoffering en met zoo schitterende uitkomst aan de vervulling der hem opgelegde taak — de bevestiging des troons en der orde — toegewijd heeft, dat zijn naam in de geschiedrollen van Oostenrijk steeds eene roemrijke plaats zal bekleeden."

Den 7den dezer heeft de plegtige begrafenis van den overleden staatsman plaats gehad. De gezamenlijke Prinsen van het Keizerlijk Huis bevonden zich in den lijkstoet, terwijl de kerkelijke inzegening van het lijk door den Keizer in persoon werd bijgewoond.

Ten aanzien van de definitive vervulling der plaats van den vorst v. Schwarzenberg in het Oostenrijksch bewind was, volgens de laatste berigten uit Weenen, nog niets beslist. Onder de deswege in omloop zijnde geruchten behoorde, dat de betrekking van president van den ministerraad niet weder zou worden vervuld, maar dat de Keizer zich de opperste leiding der regeringszaken wilde voorbehouden.

— De *Köllnische Zeitung* meldt onder dagteekening van 10 April: » De onderhandelingen met Frankrijk betrekkelijk de aangelegenheid der Rhijntollen hebben nog tot geen bepaald resultaat geleid. Tot dusver zijn de op 1 October jl. door de Rhijnoever-Staten ingevoerde tolverminderingen *voorloopig* ook aan de Fransche vlag toegestaan; maar naar men verneemt heeft de Pruissische regering verklaard die begunstiging op den 1sten Mei aanstaande te zullen intrekken, wanneer Frankrijk de aan hetzelve gedane voorstellen niet aanneemt. Tot deze laatste behoort onder anderen ook de volledige gelijkstelling der Duitsche vlag met de Fransche bij het gebruik van het kanaal van Hunningen. Overigens vleit men zich dat eene overeenkomst tot stand zal worden gebragt."

— Uit Hannover wordt van den 10den dezer gemeld, dat de heer von Borries als minister van binnenlandsche zaken, en de heer von der Decken als minister van finantien hun ontslag bekomen hebben, en dat de Koning den heer von Hammerstein (die tijdens het vorige ministerie met het departement van finantien belast was, en als zoodanig het handelstractaat van 7 September jl. tusschen Pruissen en Hannover onderhandeld en gesloten heeft) tot minister van binnenlandsche zaken heeft benoemd. De plaats van den afgetreden minister van finantien was nog niet vervuld. Deze verandering in het bewind wordt als eene gevoelige nederlaag voor de partij der ridderschap voorgesteld.

— Van wege de Pruissische regering is openbaar gemaakt een overzigt van den staat der Pruissische universiteiten en der beide Katholieke academien te Munster en te Braunsberg in het jaar 1851. Daaruit blijkt dat de faculteiten der Evangelische theologie 56 docenten en professoren en 717 studenten telden, die der Katholieke theologie 28 docenten en 645 studenten; de regtsgeleerde faculteiten 42 leeraars en 1591 studenten; de geneeskundige 92 leeraars en 653 studenten, en de philosophische 205 leeraars en 1061 studenten.

ITALIE.

De Sardinische Senaat heeft in zijne zitting van den 6den dezer het wets-ontwerp waarbij eene aanmerkelijke som voor de versterking der vesting Casale wordt bestemd, aangenomen, doch met slechts 36 tegen 32 stemmen.

Voor het nationale gedenkteeken, hetwelk voor wijlen Koning Karel Albert, den grondlegger van den constitutionnelen regeringsvorm in Piemont, zal worden opgerigt, is, naar gemeld wordt, reeds meer dan 600,000 franken bijeengebragt. Voor het beste ontwerp van een ruiterbeeld van den vorst is een prijs uitgeloofd, waarnaar alleen zeven kunstenaren, allen beroemde Europesche beeldhouwers, zullen mededingen

— In het Parijsche gouvernementsblad de *Patrie* leest men het volgende: „ De Prins van Canino gaat niet naar Rome. Na eenige dagen in Italie vertoefd te hebben om met zijne boedelbeheerders over zijne belangen te spreken, zal hij in Frankrijk terugkeeren.”

SPANJE.

Het officiele dagblad van Madrid van den 5den dezer behelst de nieuwe verordeningen op de drukpers, waarvan in een vorig nommer reeds beknopt melding gemaakt is. Blijkbaar is daarbij het organiek decreet op de drukpers van den President der Fransche republiek tot model genomen. Behalve de reeds gemelde bepalingen houdt het nog in dat de uitgevers der dagbladen eenen geldelijken borgtogt van 120,000 realen (omstreeks 15,000 gulden) moeten stellen. De woorden die in de eigenmagtige besluiten des gouvernements tot nog toe telkens voorkwamen: „ van dezen maatregel zal rekenschap aan de Cortes worden gedaan”, worden in dit decreet niet aangetroffen.

PORTUGAL.

Volgens tijdingen uit Lissabon van den 31sten Maart jl., zijn de Cortes, voordat nog de voorgedragen wijzigingen in de constitutie aangenomen zijn, voor den tijd van twee maanden geschorst. De reden hiervan is, naar gemeld wordt, de vrees van het ministerie, dat de middelen die het reeds te werk gesteld en die het voor het volgende jaar voorgedragen heeft tot tegemoetkoming zooveel mogelijk in den nood der schatkist, door de kamers niet zouden worden goedgekeurd.

ENGELAND.

Volgens eene officiele bekendmaking is de blokkade, waaraan de bevelhebber van het op Afrika's westkust tot wering van den slavenhandel kruisende Britsche eskader de golf van Benin onderworpen heeft, opgeheven voor een aantal oorden, wier hoofden in eene schikking tot geheele opheffing van den slavenhandel getreden zijn, te weten, voor: Blockhouse, Elmina, Chica, Adaffie, Flokow, Porto Seguro, Gomuluta, Klein Papoe, Aghwey, Groot Papoe, Porto Novo en Lagos.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

's GRAVENHAGE, *den 13den April* 1852.

Aangaande den landbouw in de provincie Friesland kan men over het algemeen gunstige berigten geven. De wintergranen staan goed; vooral het koolzaad, zoowel het geplante als het gezaaide. Men heeft tot nog toe weinig last van de slak. — De drooge weêrsgesteldheid in de laatste weken heeft er zeker een gunstigen invloed op uitgeoefend. — Van daar ook dat de aardappelen veel vroeger in den grond worden gebragt dan in het vorige jaar. Verreweg de meesten zijn reeds gepoot; terwijl verleden jaar vele landen van wege de natte niet vóór Mei konden worden bearbeid.

(*Provinciale Friesche Courant.*)

Met dit nommer der *Staats-courant* worden verzonden vel 59³ en 170 der *Bijlagen* van het BIJBLAD II, verschillende bij de Tweede Kamer ingekomen stukken behelzende.

Van wege het Departement van Justitie is verzonden pag. 225—240 van het *Algemeen Politieblad.*

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Provincie *Noordbrabant.*

AANBESTEDING.

Op Dingsdag den 20sten April des jaars 1852, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Noordbrabant, of, bij deszelfs afwezendheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in het zesde district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch, worden Aanbesteed:

Het maken van Rijzen Stukken en het zinken derzelve, ter voorziening van het Rivierbed vóór en ter zijde het Zeehoofd te Willemstad, met de Leverantie van de daartoe benoodigde Materialen.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek der bovengemelde Aanbesteding zal, boven en behalve aan het Locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, en aan dat van het Provinciaal Bestuur van Noordbrabant te 's Hertogenbosch, ter lezing liggen op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaats-werken in gemelde Provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende drie dagen vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in Noordbrabant H. F. Fijnje, te 's Hertogenbosch, en bij den Ingenieur de Kruijff, te Breda, mitsgaders bij den Opzigter A. Duijvelaar te Steenbergen.

Namens den Minister van Binnenlandsche Zaken,
De Secretaris-Generaal,
J. SCHRÖDER.

MINISTERIE VAN MARINE.

*** De gewone Audientie van den Minister van Marine zal op aanstaanden Vrijdag den 16den dezer geen plaats hebben.

's Gravenhage, den 10den April 1852.

Aanbesteding van Kartels-Stoelen, ten dienste der Marine voor het jaar 1852.

De Minister van Marine, voornemens zijnde op den 20sten April 1852, bij Inschrijving aan de minst aannemenden te doen Aanbesteden de Levering van:

IJzeren Kartets-Stoelen,

bij de Directien der Marine te Amsterdam benoodigd,

Brengt ter kennis van de Gegadigden, dat de Inschrijvings-biljetten, op gezegeld papier geschreven, vóór of uiterlijk op den 20sten April 1852, des middags vóór twaalf ure, franco aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage zullen moeten worden bezorgd;

dat dezelve eene naauwkeurige opgave moeten bevatten van de prijzen voluit geschreven, waarvoor men de Levering wil aannemen;

dat de Inschrijvings-biljetten, welke op ongezegeld papier geschreven zijn, niet in aanmerking genomen zullen worden, noch ook die waarop doorhalingen of veranderingen zijn gemaakt, gelijk almede geene bijconditien in aanmerking zullen komen;

dat dezelve op het adres moet vermelden de benaming van het voorwerp waarop de Inschrijving geschiedt, en verder moeten bevatten de namen der Inschrijvers met die der Borgen en hunne woonplaatsen.

De Voorwaarden waarop deze Aanbesteding zal geschieden, liggen ter lezing aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage en bij de Directie der Marine te Amsterdam, alwaar ook de Model-Kartels-Stoel ter inzage van de belanghebbenden is liggende.

's Gravenhage, den 5den April 1852.

De Minister voornoemd,
J. ENSLIE.

ADMINISTRATIE DER DOMEINEN.

Op Dingsdag den 20sten April 1852, zal de Ontvanger der Domeinen te 's Gravenhage, in het openbaar, ten overstaan van den Notaris Andel te Brielle, in het Koffijhuis bij Harttenroth, des morgens ten ure, Verpachting houden van eenige Buitengronden en Aanwassen, gelegen onder Stellendam, Vlaardinger-Ambacht, Rozenburg en Spijkenisse.

De Condities der Verpachting liggen ter lezing ten Kantore van voornoemden Notaris en van den Ontvanger der Domeinen te 's Gravenhage.

*** De Directie van de Brielsche Calicot-Fabriek is voornemens, op Maandag den 26sten April 1852, des middags ten 12 ure, ten huize van H. J. Harttenroth te Besteden, het Bouwen, onder nadere approbatie, van een Fabriek-gebouw, waarvan de Bestekken en Voorwaarden ter lezing zullen liggen bij genoemden Harttenroth, van Zaturdag den 17den dezer af aan.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** Aan de belanghebbenden wordt bekend gemaakt, dat de Commissie uit het Provinciaal Geregtshof van Gelderland, belast met het afnemen van Examen aan hen, die, gedurende het laatste jaar, hunne woonplaats in dat gewest gehad hebbende, de bevoegdheid verlangen te verkrijgen om tot het Notaris-Ambt benoemd te worden, daartoe zal vaceren op Maandag den 17den Mei 1852, des voormiddags ten 10 ure, in een der vertrekken van het Hofgebouw te Arnhem; zullende de vereischte bewijsstukken vóór den 3den dier maand aan de voornoemde Commissie vrachtvrij moeten worden gezonden.

De Procureur-Generaal bij het Provinciaal Geregtshof in Gelderland,
W. STAATS EVERS.

*** De Commissie uit het Provinciaal Geregtshof in Drenthe, belast met het afnemen van het Examen der Adspiranten voor het Notaris-Ambt, maakt bekend, dat zij tot dat einde zal vaceren op Dingsdag den 25sten Mei 1852 en zoo noodig op volgende dagen, en dat degenen welke tot dat Examen verlangen te worden toegelaten, vóór 10den Mei eerstkomende hun verzoek daartoe, met overlegging van de vereischte stukken, ter Griffie van gemeld Provinciaal Geregtshof, behooren in te dienen.

Assen, den 9den April 1852.

B. SERVATIUS, *Procureur-Generaal.* W. TONCKENS. J. H. WESTRA.

*** De Commissie uit het Provinciaal Geregtshof in Limburg, zamengesteld ingevolge art. 11 der wet op het Notaris-Ambt, van 9den Julij 1842 (*Staatsblad* nº. 20), tot het afnemen der Examina bij artt. 10 en volgende dier wet vereischt;

Gezien artt. 12 en 14 der voornoemde wet;

Bepaalt, dat zij ten voorschreven einde op Dingsdag den 18den Mei aanstaande, en zoo noodig de daarop volgende dagen, des morgens ten 10 ure, in eene der zalen van het Paleis van Justitie te Maastricht, zitting zal houden;

Herinnert de belanghebbenden aan de voorschriften, vervat in art. van evengenoemde wet, met uitnoodiging om alle stukken daarbij bedoeld, portvrij aan haar toe te zenden.

Gedaan in het Paleis van Justitie te Maastricht, den 9den April 1852.

De Raadsheeren,
De Procureur-Generaal, U. W. E. CAZIUS. MICHIELS VAN VERDUIJNEN, W. A. VRIJTHOFF.

CURATELE.

Ten verzoeke van *Cornelis van Zwetselaar*, wonende te Rhenen, bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te Amersfoort van den November 1851 geregtigd kosteloos te procederen, is bij Vonnis van genoemde Regtbank, dd. 7 April 1852, bij verstek gewezen, verklaard de Onder-Curatele-stelling van *Jan van Zwetselaar*, te Rhenen woonachtig, ter zake van Krankzinnigheid.

De Procureur van genoemden verzoeker,
G. J. G. v. BOCKOM MAAS.

*** Ter voldoening aan artt. 31 en 30 van het Wetboek van Koophandel wordt bekend gemaakt, dat bij Acte op den 5den April ten overstaan van den Notaris *A. N. Molenaar*, standplaats hebbende te Noord-Waddinxveen, in bijzijn van getuigen gepasseerd, behoorlijk geregistreerd, de Vennootschap tot het fabriceren van Baleinen, onder de Firma van *Post en Wendt*, finaal is Ontbonden; dat de Liquidatie is opgedragen aan den Heer Vennoot *Jacob Post* te Zuid-Waddinxveen, en dat aan dien Vennoot bij gemelde Acte de toestemming is gegeven om de Firma der ontbondene Vennootschap aan te houden, die de Affaire ten doel hebbende het fabriceren van Baleinen, met den daartoe betrekkelijken handel zal voortzetten onder de Firma van: *Post en Wendt.*

Namens de Vennooten,
A. N. MOLENAAR, *Notaris.*

*** Blijkens Acte, op heden ten overstaan van den Notaris *Everhard Clausing* en getuigen alhier gepasseerd en geregistreerd, is de ondergeteekende *Carel Philip Keyser*, Koopman, wonende in de Gemeente Nieuwer-Amstel, bij afstand sedert ultimo Maart jongstleden, uitgetreden uit de Vennootschap onder de Firma van *Camozzi & Cº.*, uitoefenende den Handel in Tabak en het fabriceren daarvan; en worden dezelve door de mede-ondergeteekenden *Francesco Liberato Rezia* en *Giacomo Rezia*, Kooplieden, wonende alhier in de Oude Teertuinen, voor hunne rekening en risico voortgezet onder de blijvende Firma van *Camozzi & Cº.* welke, ten gevolge van bovengezegde uittreding, door hen alleen wordt gevoerd en geteekend.

Geschiedende hiervan kennisgeving ter voldoening aan art. van het Wetboek van Koophandel.

Amsterdam, den 10den April 1852.

F. L. REZIA.
J. REZIA.
C. P. KEIJZER.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.